עין משפט נר מצוה

מז א מיי' פי"ב מהל' מלוה ולוה הלכה י טוש"ע אה"ע סי' קד סעיף ג וטוש"ע ח"מ סי' קט סעיף ג:

מח ב מיי' שם הלכה ח טוש"ע אה"ע שם סעיף א וטוש"ע ח"מ שם סעיף א:

מט ג מיי' פ"ד מהל' ערכין הלכה כו סמג עשין קלא:

נ ד ה ו ז ח מיי' פי"ב מהל' מלוה ולוה הלכ' יא סמג עשין צד טוש"ע אה"ע סי' קד סעיף ד וטוש"ע ח"מ סי' קט סעיף ג:

נא ט מיי' פכ"ד מהל' אישות הלכה ה סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' קטז סעיף ה [וסי' קנה סעיף י]:

נב י מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סי' קטז סעיף ד:

נג כ מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:

נד ל מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף ה:

נה מ מיי' פי"א מהל' גירושין הלכ' ח סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קנה סעיף י:

נו נ מיי' שם הלכה טו סמג שם ועשין מח טוש"ע שם סעיף ופי' ו סעיף ב:

נז ס מיי' שם הלכה כב סמג שם טוש"ע שם סי' יג סעיף ו ופי' קנה סעיף י:

◆

תוספות רי"ד

דהב"ד הן מוכרים בהכרזה קלא אית ליה ובטוח הוא הלוקח כיון שלא יצא עליו ערעור שוב לא יצא והו"ל כלוקח שלא באחריות דלא ליהדר איתמי קמ"ל דכתבינן ליה אחריות על היתומים מסתמא אע"פ שלא פי' להן הלוקח שבאחריות אני לוקח ומכאן יש להוכיח שראובן שמכר שדה לשמעון בסתם שלא פי' לו לא באחריות לא שלא באחריות שכותבים לו אחריות דכל דזבין באחריות זבין ומה דאמרי' בשנים אוחזין עביד איניש דזבין ארעא ליומי דוקא בדחתם שטרא סתם ולוקח אמר ט"ס הוא דא"ל שלא באחריות זבין ומ"ה לא כתבם לך אחריות ולא תלינן בט"ס. אבל כ"ז דלא כתיב שטרא דין הוא דליכתיב ליה אחריות אע"ג דהוה סתם דכל דזבין באחריות זבין ואע"ג דאמר שמואל דשיעבוד צריך לימלך דלמא תנאה הוה בינייהו למיזבן שלא באחריות אבל כ"ז לעולם דהוה המכר סתם כותבין לו אחריות דסתם מאן דזבין באחריות זבין עד דמפרש שלא באחריות: אמר אמימר משמיה דר"י ב"ד שמכרו שלא בהכרזה נעשו כמי שטעה בדבר משנה וחוזרין פי' ואין אומרים מה שעשו עשוי וישלם הטעות מביתו אלא הדרי וביני שמכרן בטל ואע"פ שלא טעו דתנן בערכין שום היתומים ל' יום ושל הקדש ס' יום ומכריזין עליהם בבוקר ובערב איתיבי' ר"א לאמימר שום הדיינים שפיחתו שתות או הותירו שתות מכרן בטל הא שוה בשוה קיים מאי לאו בדלא אכרוז לא בדאכרוז והא מדסיפא בדאכרוז רישא בדלא אכרוז דקתני סיפא אם עשו אגרת ביקורת אפילו מכרו שוה ק' בר' או שוה ר' בק' מכרן קיים לא קשיא כאן בדברים שמכריזין עליהם כאן בדברים שאין מכריזין עליהן. פי' רישא דמתני' דמיירי בדלא אכריז הוא בדברים שאין מכריזים עליהם ואלו הן דברים שאין מכריזין עליהן העבדים והשטרות והמטלטלין וטעמא מאי אמר עולא עבדים שמא ישמעו ויברחו מטלטלים ושטרות שמא יגנבו ואבע"א כאן בשעה שמכריזין עליהם כאן בשעה שאין מכריזין עליהן דא"נ לכרגא ולמזוני ולקבורה מוכרין בלא הכרזה. פי' שאין להם פנאי להמתין ימי משך הכרזה. ואבע"א כאן במקום שמכריזין כאן במקום שאין מכריזין דאר"נ מעולם לא עשו אגרת ביקורת בנהרדעא סבור מינה משום דבקיאין בשומא אר"י ב"מ לדידי מפרשי מני' דר"נ משום דקרי להו בני אכלי נכסי דאכרזתא. פי' ווילא להו מילתא מפני שאין הבעלים מוכרים ברצונם: אר"י א"ש מטלטלין של יתומים שמים אותם ומוכרין אותם לאלתר ר"ח אמר אבימי מוליכים אותם לשוק. ולא פליגי הא דמיקרב יומא

תוספות

אגרת בקורת. הא דתנן בפ"ק דב"מ (דף כ.) אגרות שום ואגרות מזון רגיל ר"ת לומר מדלא קאמר שטרי שום שטרי מזון כדקאמר שטרי חליצה ומאונין שטרי בירורין נראה לו דקרי אגרת מה שב"ד שבמקום זה שולחין אגרותיו לב"ד אחר לשום ולמזון לפלוני אבל הכא לא אפשר לפרושי הכי ולעיל בשלהי אף על פי (דף סד.) כותבים אגרת מרד על ארוסה. מ"ר: **אלו** דברים שאין מכריזין עליהם העבדים והשטרות והמטלטלים. אית לן לאוקמא הני מטלטלין ושטרות כגון שייחדן לה לכתובה א"נ דתפסן מחיים דאי לאו הכי לא גביא להו לא אשה ולא בעל חוב: **והאילונית** אין לה כתובה. ואין לדייק הא גיטא בעיא כדפרישית בפרק המדיר (לעיל עב:)[י]: **ולא** מזונות. לא תימא שניה דאין לה מזונות ה"מ לאחר מיתה אבל מחיים אית לה דהשתא אלמנה לכ"ג דאית לה לאחר מיתה לית לה מחיים דלאו תתעכב גביה כדאמרי' ביש מותרות (יבמות דף פה. ושם) כ"ש הך דלית לה לאחר מיתה [דמחיים נמי לית לה] ולא תימא נמי דמחיים לית לה אבל לאחר מיתה אית לה כאלמנה לכ"ג דהא בהדיא קתני ביש מותרות (ג"ז שם) אלמנה לכ"ג אית לה מזונות שניה אין לה מזונות ויש לה מזונות דקאמר היינו בעל כרחן לאחר מיתה ודומיא דהכי אמרינן בשניה דאין לה: **ולא** בלאות. במקום אחר פרש"י מה שנותר משחקי הבגדים ואומר רבי דא"כ ה"ל למימר בלאותיה קיימין כדאמרינן בכל דוכתא לעיל בפ' אע"פ (דף סג:) ועוד הא בלאות היינו בעל כרחיה מה שבלה ולא השחקים שנותרו דאמרינן בגמרא דממאנת אי דאיתנהו אידי ואידי שקלה. מ"ר[ס]: **רב** תני קטנה יוצאה בגט. פי' במתני': **אינה** צריכה להמתין. להכא לישנא דגזר שמואל בזנות דקטנה בשלהי ד' אחין (יבמות דף לד: ושם) דמיחלפא בגדולה הכא שאני דמיאונה מוכיח עליה: תנינא

גמרא

כל דזבין מבי דינא אדעתא למיפק ליה קלא הוא דזבין קמ"ל: רשב"ג אומר כו': ועד כמה אמר רב הונא בר יהודה אמר רב ששת עד פלגא תניא נמי הכי אמר רשב"ג ב"ד שמכרו שוה מאתים במנה או שוה מנה במאתים מכרן קיים אמר אמימר משמיה דרב יוסף [א]ב"ד שמכרו בלא הכרזה נעשו כמי שטעו בדבר משנה והוזרין נעשו ודאי טעו דתנן [מ ב]שום היתומין שלשים יום [ג]ושום ההקדש ששים יום ומכריזין בבקר ובערב אי מההיא הוה אמינא ה"מ שליח אבל ב"ד לא קמ"ל איתיביה רב אשי לאמימר שום הדיינין שפחתו שתות או הותירו שתות מכרן בטל הא שוה בשוה מכרן קיים מאי לאו דלא אכרוז לא בדאכרוז הא מדסיפא בדאכרוז הוי רישא בדלא אכרוז דקתני סיפא אם עשו אגרת בקורת אפי' מכרו שוה מנה במאתים או שוה מאתים במנה מכרן קיים אלא לעולם בדלא אכרוז ולא קשיא [ד]כאן בדברים שמכריזין עליהן כאן בדברים שאין מכריזין עליהן [ה]ואלו הן דברים שאין מכריזין עליהן העבדים והמטלטלין והשטרות עבדים טעמא מאי שמא ישמעו ויברחו מטלטלין ושטרות שמא יגנבו [ו]ואיבעית אימא כאן בשעה שמכריזין כאן בשעה שאין מכריזין [ז]דאמרי נהרדעי לכרגא למזוני ולקבורה מזבנינן בלא אכרזתא [ח]ואב"א כאן במקום שמכריזין כאן במקום שאין מכריזין דאמר רב נחמן מעולם לא עשו אגרת בקורת בנהרדעא סבור מינה משום דבקיאי בשומא א"ל רב יוסף בר מניומי לדידי מיפרשא לי מיניה דרב נחמן משום דקרו להו בני אכלי נכסי דאכרזתא אמר רב יהודה אמר שמואל מטלטלין של יתומים שמין אותן ומוכרין אותן לאלתר רב חסדא אמר אבימי מוכרין אותן לשווקים ולא פליגי הא [ט]דמיקרב שוקא הא דמרחק שוקא רב כהנא הוה בידיה שכרא דרב משרשיא בר חילקאי יתמא שהייה עד ריגלא אמר אע"ג דנפל ביה איצצתא מייתי זוזא חריפא רבינא הוה בידיה חמרא דרבינא זוטי יתמא בר אחתיה הוה לדידיה נמי חמרא הוה קמסיק ליה לסיכרא אתא לקמיה דרב אשי א"ל מהו לאמטויי בהדן א"ל זיל לא עדיף מדידך: **מתני'** [י ג]הממאנת [י]השניה [ב]והאילונית אין להן כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות אם מתחלה נשאה לשם אילונית יש לה כתובה [ד]אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לנתין ולממזר יש להם כתובה: **גמ'** רב תני קטנה יוצאה בגט אין לה כתובה וכל שכן ממאנת שמואל תני ממאנת אין לה כתובה אבל יוצאה בגט יש לה כתובה ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל ממאנת [ל]אין לה כתובה יוצאה בגט יש לה כתובה [ס]ממאנת לא פסלה מן האחין [ה ו]ולא פסלה מן הכהונה יוצאה בגט פסלה מן האחין ופסלה מן הכהונה [יו ס]ממאנת אינה צריכה להמתין שלשה חדשים יוצאה

רש"י

כל דזבין מבי דינא אדעתא דנפיק ליה קלא זבין. לפי שהן מוכרים בהכרזה ובטוח הלוקח שאילו היו עליה עסיקין היו יוצאין ומערערין הלכך שלא באחריות הוא לוקח קמ"ל: **והוזרין.** ואין אומרין מה שעשה עשוי וישלם מביתו אלא הדרי זביני: **נעשו.** בתמיה. הא ודאי טעו בדבר השנוי במשנה: **שום ההקדש.** גזבר המוכר קרקע של הקדש: **ששים יום.** מושכים ימי הכרזה: **שמא יגנבו.** כשנאספין לראותם כדי ללוקחם: [**השטרות.** שמוכרין שט"ח של יתומים לאחרים]: **בשעה שמכריזין.** כדמפרש שיש שעה שאין פנאי להמתין משך ימי הכרזה כגון לכרגא ולמזוני ולקבורה: **לכרגא.** לפרוע למלך כסף גולגולת היתומים: **משום דקרו להו כו'.** גנאי וחרפה היא להם כשקונים נכסים שבית דין מוכרין לפי שממחת דוחק שהנושה לוחץ את היתומים או את הלוה לוקחים הלקוחות בזול ומבזין אותן וקורין להן אוכלי שדות הכרזה: **לאלתר.** סמוך למיתת אביהן שלא ירקנו: **דמקרב שוקא.** יומא דשוקא: **איצצא.** טעם הקרוב להחמיץ איגרו"ר בלע"ז: **זוזא חריפא.** ממהר לצאת לפי שהכל צריכין לכך ומבילין מעות ואין מקיפין להן כאשראי: **לסיכרא.** שם מקום: **מהו לאמטויי.** שיש לחוש שלא תטבע הספינה: **מתני' השניה.** שניה לעריות שהן מדברי סופרים המפורש ביבמות בפ' ב' (דף כא.): **אין להן כתובה.** ממאנת משום דמעצמה יוצאה. שניה קנסא דרבנן הוא כדאמרינן ביבמות בפרק יש מותרות (דף פה:) מפני שהיא מרגילתו לנושאה שאינה מפסדת כלום בנשואין שאינה נפסלת בהן וולדה כשר. איילונית משום דמקח טעות הוא: **ולא פירות.** דין פירות והוא פירקונה שתקנו חכמים תחת פירות נכסי מלוג שהוא אוכל אין לה ואם נשבית אינו חייב לפדותה דתנאי כתובה ככתובה וכיון דאין לה כתובה אין לה תנאי כתובה. [ט][ואית דאמרי כלומר אף לא פירות אם אכלן אין משלם לה פירות נכסי מלוג שאכל ואע"ג דקיימא לן בפרקין דלעיל (דף מז:) תקנו פירקונה תחת פירות נכסי מלוג שהוא אוכל כדתנן[י] לא כתב לה אם תשתבאי אפרקינך חייב לפדותה והאי לא קרינן בה ואותבינך לי לאינתו אפי' הכי לא ישלם פירות דתנאי כתובה ככתובה כי היכי דקנסוה רבנן דלא גביא נכסי צאן ברזל שהכניסה לו משלה בתורת כתובה קנסוה נמי דלא תגבה מיניה פירות שאכל בתנאי כתובה של פירי שהוא תנאי בית דין שאינו כתוב בשטר הכתובה ואף דין פירות] וכן מזונות נמי תנאי כתובה נינהו ולקמן בפרק בתרא (דף קז:) אמרינן כילד אמרו ממאנת אין לה מזונות אי אתה יכול לומר ביושבת תחתיו שהרי בעלה חייב במזונותיה אלא שאם הלך למדינת הים ולוותה ואכלה ועמדה ומיאנה אינו משלם: **ולא בלאות.** שחקי בגדים שהבילה לו בשומא ולבשן הוא אינו מחזירן לה ביציאתה: **אלמנה לכהן גדול.** יש לה כתובה מפני שהיא פסולה וולדה פסול על ידי נשואין לפיכך אינה מרגילתו אלא הוא מרגילה ומשדלה לישא לו לפיכך קנסו אותו ליתן כתובה: **גמ' רב תני קטנה היוצאה בגט אין לה כתובה.** קסבר אין נשואי קטנה אלא כמפותה בעלמא: **לא פסלה מן האחין.** שמותרת לקרוביו כאנוסה וכמפותה דתנן (יבמות דף צז.) נושא אדם אנוסת אביו כו': **ולא פסלה מן הכהונה.** משום גרושה שאין אלו גירושין אלא עקירת נשואים הראשונים דאמרה אי אפשי בקדושי אמי: **ממאנת אינה צריכה להמתין שלשה חדשים.** לאחר מיאונה דעקרתינהו לנשואין ואינה בכלל שאר תקנות שגזרו חכמים לכל שאר הנשואות שצריכות להמתין אחר יציאתן מבעליהן שלשה חדשים[פ]: יוצאה

מסורת הש"ס

א) ערכין כא:, ב) לעיל פז. גיטין נב: ב"מ קח., ג) יבמות קיג. [ב"מ סו.], ד) [יבמות פד.], ה) שם קח., ו) [יבמות לד: לה.], ז) ב"י כ"י, ח) [לעיל נא.], ט) [יבמות לד:], י) [סד"ה על מנת], כ) [וע"ע תוס' יבמות פה. ותוס' ב"מ סו. ד"ה בלאות].

◆

לעזי רש"י

איגרו"ר. חרות, חריפות.

◆

מוסף רש"י

שום היתומים שלשים יום. כ"ד היורדים לנכסי יתומים למיכרן להגבות לבעל חוב, שמין את הקרקע ומכריזין ל' יום כל הרוצה ליקח יבא ויקח (ערכין כא:). **לכרגא.** לפרוע כסף גולגלתא למלך, ולמזוני. למזון אלמנה והבנות שב"ד מוכרין בנכסי יתומין ולקבורה. לקבור את המת (ב"מ קח: ובעיו"ז לעיל פז.). **מזבנינן.** נכסי יתומים, בלא אכרזתא. לפי שאין פנאי (גיטין נב:) שאין שהות ומתין לדבר (לעיל פז.) דמשום רווחא דיתמי לא משהינן למילתא פן יכעוס שוטר המלך, וכן הפרון מזונות ולגמון המת (ב"מ קח.). **הממאנת.** קטנה יתומה שהשיאתה אמה לדעתה אמרו חכמים יוכלה למאן, דמן התורה אין מעשה קטנה כלום, ואמה אינה זוכה בה לקדשה, ורבנן הוא דתקון נשואין ליתומים שלא ינהגו בה מנהג הפקר וישמרנה בעלה, והם אמרו דפגי לה במיאון, אין לה כתובה ואף מה שהכניסה לו בנדונייתה ושמאתן בכתובתה וכל שכן מאתים שתיקנו לאשה, משום דבעל כרחיה נפקא (ב"מ סז.). **השניה.** שניות לעריות שגזרו חכמים בפ"ב דיבמות (כ.) אין לה כתובה, דקנסא הוא דקנסינן לה מפני שמרגילתו עליה כדאמרינן ביבמות (פה:). **והאילונית.** דוכרניתא דלא ילדה, לשון איל, אין לה כתובה שמקחו טעות, דלאו אדעתא דהכי נסבה, ואע"ג דכי מחלה היא נדוניה דילה למיפרה בידי טעות הויא, מחילה בטעות הויא מחילה (ב"מ סז.). **ולא פירות.** נכסים שנפלו לה בירושה אחר שנשאה, תיקנו חכמים שהבעל אוכל פירות, ולה תיקנו תחתיהן שאם נשבית חייב לפדותה משלו, ואלו אף על פי שאין להם תקנת פירות, שאם נשבית לא יפדנה, דלא קרינא בה ואותבינך לאינתו, אפילו הכי לכשתצא לא יחזיר לה פירות שאכל (שם). **ולא בלאות.** הכניסה לו בגדים בנדונייתה, אפילו יש מהם קיימים לא יחזיר בלאותיהן (שם).

◆

תוספות רי"ד (המשך)

דשוקא הא דמרחק: ר"כ הוה בידי' שכרא דר"מ ב"ח יתמאי שהיי' עד ריגלא אמר אע"ג דהוה בי' איצצא כעין קיהא קצת ריגלא מייתי ליה זוזי חריפא שלא יהא צריך למכור בהקפה רבינא הוה בידיה חמרא דרבינא זוטי יתמי ב"א הוה לדידיה נמי חמרא הוה מסיק ליה לסברא אתא לקמיה דר"א א"ל אי (מסקנא) [משהינא] ליה הכא דלמא פסיד ויחמיץ מהו למשקלי' בהדאי מי חיישינן לאונסא דארחי' אי לא א"ל זיל לא עדיף מדידך: מתני' הממאנת והשני' והאיילונית אין להן כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות. ואם נשאה מתחילה לשם איילונית י"ל כתובה אלמנה לכ"ג גרו"ח לכ"ה מו"נ לישראל בת ישראל לנו"מ י"ל כתובה. פי' ממאנת והשני' ואיילונית א"ל כתובה הממאנת משום דמעצמה יוצאה ואיילונית מפני שהוא מק"ט ושני' לערוה קנסוה כדאמרן בפ' י"מ מפני שהיא מרגילתו לנושאה שאינה מפסדת כלום בנשואין הללו שאינה נפסלת בכך לכהונה ולדה נמי כשר: רב תני קטנה יוצאה בגט א"ל כתובה שאין מעשה קטנה כלום וכ"ש ממאנת ושמואל תני ממאנת א"ל כתובה אבל יוצאה בגט יש לה כתובה וקי"ל כשמואל בדיני ואזדא שמואל לטעמיה דא"ש ממאנת א"ל כתובה יוצאה בגט י"ל כתובה ממאנת לא פסלה מן האחים ולא פסלה מן הכהונה יוצאה בגט פסלה מן האחין ופסלה מן הכהונה ממאנת א"צ להמתין ג' חדשים

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones